

ORYANTALİST RESİMDE İÇ MEKAN “MAHREM”

Yazarlar

Ayşegül BAKKALBAŐI^{1*}

Mensubiyet

¹Plastik Sanatlar ve Resim Yüksek Lisans Programı, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, 34755, Türkiye.

*Yazışma yapılacak kişi:aysegul.bakkalbasi@std.yeditepe.edu.tr

Özet

Bu çalışma, oryantalist resim örnekleri arasında sıklıkla karşılaşılan mahrem alan çalışmalarının oryantalist resmi tanımlamada neden daha çok kullanıldığını keşfetmek için yapılmıştır. Öncelikle Batı dünyasındaki Oryantalizm kavramı incelenmiş ve bu kavramın çalışılmasında neden Doğu ve Doğu'ya özgü kavramlar ile sosyal, siyasal ve kültürel faktörlerin ilgi konusu olduğu incelenmiştir. Araştırma konusu genellikle sanat tarihinin bir parçası olan iç mekan resminin tanımı ve farklı dönemlerden örneklerle desteklenmiştir. Mahremiyet kavramının genel özellikleri ve resimdeki karşılığı da daha sonra ele alınacak olan oryantalist resmin mahrem alanlarını açıklamak için araştırma konusu içinde yer almaktadır. Oryantalist resim geçmişten günümüze ilgi odağı olmuştur. Mahremiyet kavramının hala araştırmaya açık olduğu ve merak uyandıran bir kavram olduğu düşünöldüğünde, oryantalist resimde kullanılan mahrem alanların hala en popüler alanlar olduğu görölmektedir. Doğulular ve yaşam biçimleri, başta coğrafya olmak üzere dinsel yasaklar ve Doğu'ya dair fantastik ve hatta bazen kurmaca hikayeler başta olmak üzere, geçmişte olduğu gibi bugün de merak konusu olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doğu; mahrem; iç mekan resmi; oryantalizm

GİRİŐ

Oryantalizm ve Oryantalizm terimleri; 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında Hindistan'daki İngiliz sömürge politikasındaki değişikliklere karşı çıkan İngiliz bilim adamları, bürokratlar ve politikacılara uygulandığında açık bir siyasi anlam kazandı. İngilizler, Hindistan'ın İngiliz yasalarına ve kurumlarına göre yönetilmesinde ısrar ederken, Şarkiyatçılar yerel yasa ve geleneklerin üstünlüğünde ısrar ettiler; Bu oryantalistlerden bazıları, eski veya geleneksel Hint yasalarını ve yasal yapılarını sömürge bürokrasisine uygun hale getirmek için incelediler. İronik bir şekilde, İngilizlerin yerel gelenekleri anlama, kodlama ve kontrol etme çabaları, genellikle Hindistan'ın sosyal ve politik yaşamında önemli değişikliklere yol açtı.

Günümüzde öncelikle geçmişe ve onun kaynak ve tesir dünyalarına odaklanan resimle ilişkilendirilen oryantalizm, tabiri caizse bize geniş bir alan bırakmaktadır. Doğu kelimesi Latince kökenli olup “gün doğumu” anlamına gelen Orion kelimesinden gelmektedir. Kelime zamanla Batı dillerinde yayılarak Doğu'nun kelimeleri ve ideolojileri haline geldi. Oryantalizm, kelime anlamı olarak çoğunlukla Doğu'ya ait olmak demektir. Doğu kelimesi ilk olarak 1799'da Fransızca ve İngilizce sözlüklerde yer aldı.

BULGULAR

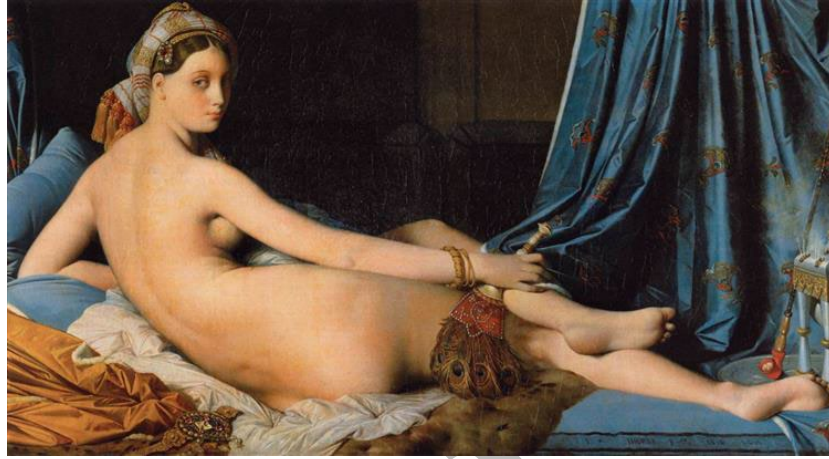
Bazı kaynaklara göre Oryantalizm, Napolyon'un Mısır seferi sırasında başlamıştır. Napolyon fethinden önce Ecole de Public akademilerinin seferine katılan insanlar, seferin yapıldığı coğrafi bölgenin dilini ve kültürünü öğrendiler. Böylece Napolyon sadece bölgeyi fethetmekle kalmayacak, aynı zamanda bölgenin değerlerine uygun bir imaj sunacak ve zaten hissedilen sempati sayesinde oradaki hakim konumunu güvence altına alacaktı. 1798'de General Napolyon Bonapart liderliğindeki Fransız ordusu 1801'e kadar Mısır'ı işgal etti. Mısır tasviri, bölgenin kültürünü belgeleyen birçok eser arasında en etkili olanıdır ve imparatorluğun her yerinde yaygın olan Mısır motiflerinde de görüldüğü gibi, dönemin Fransız mimarisi ve dekoratif sanatları üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Batı, Oryantalizm'in araştırma konusu olan Doğu'yu marjinalleştirmiş ve kendisini bu çelişki üzerinden tanımlamaya çalışmıştır. Batı, söz sahibi olmak ve kendi hegemonyasını yaratmak için kendisini temsil edemeyen Doğu'yu temsil etme hakkına sahip olduğunu düşünmüştür. Oryantalizmin bir başka büyüleyici yönü de Doğu'nun gizemli ve egzotik boyutudur. Amaç,

romantik boyutu veya sanatı destekleyen böyle bir yaklaşımı hayata geçirmektir. Romantizm, Binbir Gece gibi temalarla ilişkilendirilir. Binbir Gece Masalları 1770 yılında Batı dillerine çevrilmeye başlanmış, Hint ve İran edebiyatı unsurları Osmanlı motifleri olarak görülmüştür. Ayrıca Doğu'nun kadınsı unsurları, Batı hayal gücünü süsleyen fantezilerin bir parçasıdır. Sözde harem, cinsellikle birlikte Batı'yı her zaman ilgilendiren gizemli bir boyut oluşturmaktadır. Bu nedenle burası birçok esere ve resme konu olmuştur. Said' e göre;

“Avrupa’da Doğu ve Batı’yı ayıran çizgi oldukça belirgindir. Bununla birlikte şurası da bir gerçektir ki Doğu’ya doğru ilerleyen Batı’dır. Batı’nın Doğu hakkındaki görüşlerini ortaya koyabilmek için “Oryantalizm” deyimini kullandım. Bu konu Doğu’nun sistematik bir araştırma, buluş ve pratik fayda alanı oluşunun bilim disiplini.”(Said, 2021)Coğrafi izolasyonda başlayan bu üslup, ilk sanatçıların yaratıcı ifadeleriyle bir üstünlük aracı olmuştur. Tüm Asya ve Ortadoğu'yu kapsayan Oryantalizm akımı, aslında Türk-İslam dünyasını da etkilemiştir. Oryantalist Batılı ressam, çoğu kez "öteki" olarak algıladıkları Doğu dünyasını benmerkezci bakış açılarıyla yabancılaştırmaya çalışmışlardır. Oryantalizm, Fransız sanatçıların öncülüğünde doğmuş bir sanat akımıdır. Batı'nın Doğu'ya hükmederek Doğu'yu fethetme arzusu, Oryantalizm fikri kültürel ve siyasi bir güç unsurunun adı oldu. Oryantalist resme konu olan coğrafi bölgenin kültür ve sanatı genellikle ilkel sanatlar olarak kabul edilir. Sanatsal bir arabulucu olarak Batı görsel belleğinin ve Doğu motiflerinin şekillenmesinde ve İslam dünyasının sosyal ve kültürel dünyasının tanıtılmasında çok etkin bir rolü olmuştur.

Delacroix, Jean-Léon Gérôme, Théodore Chassériau, Alexandre-Gabriel Decamps ve William Holman gibi birçok Avrupalı ressam, Avrupalılar tarafından yazılan seyahat ve edebiyat eserlerine güvenmiştir. 19. yüzyılda önemli bir Doğu sanatı olan resim türü, Orta Doğu'nun şehirleri ve kolonilerindeki sanatçıların günlük yaşamlarından güçlü bir şekilde

etkilenmiştir. Gérôme, genellikle sıradan faaliyetlerde veya boş zamanlarında görülebilen kayıp paralı askerler veya Türkler temasını popüler hale getirdi. Kariyerinin son yıllarını Küçük Asya'da geçiren Decamps, askerlik hayatı tasvirini tarihi resimlerinin konuları arasında etkileyici bir yere yükseltmiştir.

Resim 2.1. Jean-Auguste-Dominique Ingres, “ La Grande Odalisque-Odalık”, 1814

Kaynakça: (13 Ekim 2022) tarihinde <https://www.wikiart.org/fr/jean-auguste-dominique-ingres/la-grande-odalisque-1814> adresinden alınmıştır.

Oryantal sanat, Asya kıtasının çeşitli uygulamalarını ifade ederken, oryantalizm terimi, görsel sanatların oryantal temaları temsil etme veya oryantal üslup özelliklerini benimseme eğilimini ifade eder. 18. ve 19. yüzyıllarda Ortadoğu ve Uzakdoğu toplumlarında oryantalizm çalışmalarının yönü Avrupa emperyalizmi, sanat tarihinin en tartışmalı akımlarından biri olmaya devam ediyor.19. yüzyıldan önce bile, Oryantalist resim kendisini akademik bir sanat formu olarak kabul ettirdiğinde, Avrupa sanat ve zanaatları, genellikle geleneksel Doğu tekniklerinin benimsenmesinden kaynaklanan, Doğu stillerine önemli bir ilgi duyuyordu. Kürk, Türk ve Osmanlı iç mekan tasarımlarına dayanan popüler bir stil haline geldi. Bununla birlikte, Oryantalizm, üslup taklitlerine ek olarak, oryantal konuların tasviriyle ilgilenen bir resim türünü de ifade eder.

Doğu'nun egzotik çizgilerine ilgi duyan dönemin Batılı ressamlarının yarattığı bir akımdır. Oryantalist resimlerin farklı üslupları, ressamın ele aldığı konuya göre değişir. Oryantalist

resimler harem, günlük hayat, hamam, şehir manzarası gibi temalara sahiptir. Tematik olarak yakın resimler, Batılı ressamlar için egzotik konulardır ve çeşitli tarzlarda araştırılmıştır.

Avrupalı oryantalistler konu seçiminde birlik gösterirler. Bu sanatçılar resimlerini genellikle savaş ve av, harem ve yıkanma, günlük yaşamdan sahneler, etnik giyim ve türleri, çöl, vaha ve Bedevi yaşamı ve ibadeti üzerine yoğunlaştırmışlardır. Oryantalizm, Doğu kültürleriyle ilişkilendirilen birkaç klişeyi destekler ve pekiştirir; en önemlisi, "uygar" davranış eksikliği ve ahlak, cinsel uygulamalar ve sakinlerin karakterinde algılanan farklılıklar ile ilişkilidir. Pek çok Oryantalist imge, zengin renkler, özellikle portakallar, altınlar ve kırmızılar (mavi karolar da yaygın olsa da) ve ışığı ve gölgeyi tozlu Batı sıcaklığı duygusuyla birleştiren dekoratif ayrıntılarla doludur. Yılan oynatıcıları, halı dokumacılar ve peçeli kadınlar Ortadoğu, Kuzey Afrika ve Batı Asya'yı akıla getirir. İlk olarak, uzak bir ülkenin "egzotik" ve dışlaştırılmış ve sıklıkla cinselleştirilmiş kültürünü sunarlar. İkincisi, bir yerin ve oradaki insanların hem bir belgesi hem de otantik bir görüntüsü olduklarını iddia ederler. Oryantalist resimden etkilenen porselen, tekstil, moda ve halı gibi Orta Doğu ve Asya ait objeler zamanla çağdaş kültürün temsilcileri tarafından kullanılabilir hale gelmiştir. Oryantalizm sıklıkla kültürel, mekansal ve görsel mitolojiler ve klişeler oluşturur. Bu mitolojilerin etkisi, bilginin oluşumunu ve bilgi yaratma sürecini etkilemiştir. Oryantalistler, Doğu'nun esrarengiz meskenleri, harem hayatı, kadınların bir arada vakit geçirdikleri sosyal ve ev ortamı, harem olarak görmedikleri resimlerle süslenmiş yerler ile ilgilenmişlerdir.

TARTIŞMA

Oryantalizm etkisinde yaratılan eserlerin çoğu aslında iç mekan resimleridir. Oryantalist sanatta Doğu'nun gizemli dünyasını en iyi şekilde temsil eden ve hayal gücünün daha çok kullanıldığı iç mekân resimleri daha fazla ilgi gördü. Pek çok batılı ressam için kurmaca da olsa merak uyandıran yerlerde kapalı kapılar ardında olup bitenleri görmek, hatta evlerinde bile bu tabloları kullanmak bir modaydı. Elbette bunlar sadece erotik konulu değildi. Kültürel alanlar ve ritüeller, harem ve yıkanma sahneleri kadar ilginç ve büyüleyiciydi. Bunların yanı sıra Oryantalist sanatçılar, ev ve kahvehane gibi günlük hayatta kullanılan kapalı mekanları resim yoluyla Batı'ya taşımışlardır.

İç mekan resmi, en etkili resim türlerinden biridir. Hemen hemen bütün büyük ressamlar bu konunun tarihine çok özgün eserler katmışlardır. İç mekan resimlerinin konuları neredeyse

sınırsızdır ve modern sanatı şekillendirmiştir. "İç mekan", insanların yaşam alanlarını, özel ortamlarını, iş dünyasını ve evdeki mahremiyetini ifade eder. Şiirsel, titiz ve günlük yaşamın tüm zenginliğiyle, genellikle sıradan, komik ya da trajik anları, şehvetli ve garip bir şekilde gizli anları anlatmak için kullanılırdı. Evdeki nesnelere hakkında bütün bir hikayeyi anlatmak için karmaşık sembolizmi kullanırlar veya varlıklarından zevk almak için nesnelere renk ve şekillerle sunarlar. Aynı zamanda Leonardo'dan Picasso'ya ve Vermeer'e kadar iç mekan resimleri sanat tarihinin sayfalarına girmiştir.

Hamamdaki kadınlar Rönesans döneminde popüler bir konuydu ve o zamandan beri bu tür kompozisyonların pek çok örneği, genellikle Türk kıyafetleri içinde doğu sahnelerinden yapılmıştır. Bu sahneler genellikle yatak odasında en çok tercih edilen görüntülerdi. Tamamen kurgusal harem görüşleri; cinsel açıdan egzotik ve kısmen politize edilmiş yeni bir türde yeni materyaller tanıttı. Oryantalist ressamın çoğu, şehir sokaklarını sosyal hayatı gözlemlemek için en iyi yer olarak görüyordu. Ana gözlem noktaları, ressamın kolayca keşfedebilecekleri sokaklar oldu. Bir saraya ya da eve kolay kolay giremedikleri için sokak gözlemleriyle toplumun genel yapısını anlamaya çalışmışlar ve daha sonra sokakta yaptıkları gözlemleri tuvallerine yansıtmışlardır. Ressamlar, halkın ilgisini çeken eserlerinde geleneksel, sosyal, kültürel ve dini mekânları tercih etmişlerdir.

Doğu, bu resimlerde genellikle romantik ve oldukça fantastik görünürken, bu yerlerle ilgilenen Avrupalılar ve Kuzey Amerikalılar için diğer toprakların ve kültürlerin görsel bir kaydı haline gelmiştir. Oryantalist sanatçılar çoğunlukla günlük sahneler, kültürel nesnelere ve harem gibi mahrem mekanlarında resimlerini yaptılar. Oryantalist sanatçıların gözde bir konusu olan Müslüman harem, yüzyıllar boyunca egzotik güzellik, şehvet ve zenginlik imgelerini çağrıştırmıştır. Ancak bu tür kısıtlamalar, Batı'daki harem yaşamına olan merak ve ilgiyi artırmaktan başka bir işe yaramadı. Sonuç olarak dönemin tasvirleri, mutlu aile toplantıları sahnelerinden yalnızca efendilerinin zevki için var olan odalıklara kadar büyük farklılıklar gösterir. Mahrem kelimesi, gizli olan, açığa vurulmayan, sergilenmeyen anlamlarına gelmektedir. Mahrem kelimesinin etimolojisinden türetilen mahremiyet kavramı, "bir şeyin gizli hali, bir şeyin gizli yönü" anlamlarına gelmektedir. 'Kişisel haklar', 'iletişim özgürlüğü' ve 'özel hayata saygı' gibi kavramlarla ilgili olan 'mahremiyet' olgusu, 'bireylerin kendi kararlarını kendilerinin verebileceği bir alan' olarak tanımlanmaktadır. Mahremiyet kelimesi, bir kişinin diğer insanlar tarafından gözlemlenmediği veya rahatsız

edilmediği bir durum olarak da açıklanır. Bunların yanında mahrem kelimesinin farklı dillerdeki (İngilizce, Almanca) kelime anlamına bakıldığında daha çok İslam kültürü ile ilgili olduğu görülür. Mahremiyet, başkalarını ne kadar iyi tanıdığımız ve onlar tarafından ne kadar tanındığımız, başkalarının bize ne kadar fiziksel erişimi olduğu ve başkalarının ilgi ve dikkatinin ne kadar nesnesi olduğumuzla yakından ilgili bir kavramdır. Bireyin, sosyal hayata katılımı açısından, bir kişinin fiziksel veya psikolojik olarak genel kamusal yaşamdan gönüllü ve geçici olarak çekilmesi anlamına gelir. Özel hayat veya genel olarak mahremiyet, insanların yalnız kalabildikleri, istedikleri gibi düşünüp hareket edebildikleri, kendileri için seçim yapabildikleri, nerede, ne zaman ve hangi koşullarda karar verebilecekleri bir alanı ifade eder. Ancak günlük hayatın çok önemli bir parçası olan mahremiyet hakkı, başkalarıyla teması dışlamak veya tamamen kesmek anlamına gelmez. Mahremiyeti tanımlamanın zorluğu, kısmen mahremiyet kavramının kültürel olarak göreceli olmasından ve ekonomik koşullar ve teknoloji mevcudiyeti gibi faktörlere bağlı olmasından kaynaklanmaktadır. Mahremiyet olgusu çok eski çağlardan beri bilinmesine rağmen tam manasıyla modernleşme sürecinde daha da önem kazandığı görülmüştür. Çok geniş bir özel yaşam yelpazesinden söz edebilmek için "birey" kavramının gelişebilmesi için öncelikle bireyin yaşam alanları veya özel alanına sahip olması gerekir. Mahremiyet, tarih boyunca uzun bir gelişme göstermiştir. Önemli bir adım, ilk olarak Louis Brandeis ve Samuel Warren'ın 1890 tarihli ünlü çalışmasında (The Right to Privacy) ortaya çıkan modern bir mahremiyet kavramının yaratılmasıydı. Bu yazıda özel hayatın gizliliği hakkını bir "hak" olarak tanımlamaktadır. O zamandan beri, mahremiyet hakkı yaygın bir şekilde bilinip kabul edilmiştir. Bazı büyük hukuk bilginleri mahremiyetin tanımlarını bulmaya çalıştılar, ancak bu tanımların çoğu, bireysel mahremiyetin sürekli değişen unsurlarıyla çeliştiği gibi, mahremiyetin yalnızca bir yönüdür. 19. ve 20. yüzyıllarda mahremiyet kavramı genel kabul görmüş bir hak olmuştur, ancak mahremiyet bu çağdan çok önce de vardı. Mahremiyet kavramı geleneksel olarak "özel" ve "kamusal" arasındaki ayrım anlamına gelmektedir. Elbette, özel ve kamusal arasındaki sınır, zamana ve topluma göre değişir ve insanların özel olarak gördüğü şeyler tarih boyunca sürekli değişir. Eski toplumlarda, insanların özel yaşamları devlet tarafından o kadar güçlü bir şekilde şekillendirilmişti ki, kendi kaderini tayin etme fırsatları nispeten sınırlıydı ve bu olguyu, bireysel özgürlük ve özerkliğe yer olmayan hukuk diyalogunda açıklıyor. Bu haliyle, bazı unsurları bireysel yaşamın kamu yararından büyük ölçüde etkilendiği eski toplumlarda meydana gelen (tam olarak anlaşılamayan) çok uç bir durumu

anlatıyor. Orta Çağ'da, sosyal bir fayda olarak mahremiyet yoktu. Modernleşme sürecinde başlayan ve toplumsal yaşamda giderek artan mahremiyet olgusu, zaman içinde kanunla tanınan ve düzenlenen bir hak halini almıştır. 19. yüzyıldaki yeni ekonomik ve sosyal değişimler, insanların yaşam tarzlarında değişikliklere yol açmış ve bu yeni değişimler, fiziksel ve ruhsal mahremiyetin ayrılmaya başlamasıyla mahremiyeti de etkilemiştir. Mahremiyet hakkı evrenseldir, ancak özel biçimi, hakim olan sosyal özelliklere, ekonomik ve kültürel koşullara göre değişir. Bu, mahremiyetin zamanın ışığında yeniden yorumlanması ve çağdaş bağlamda ele alınması gerektiği anlamına gelir. İnsanların kendilerini en güvende hissedebilecekleri özel bir sığınak olduğu söylenebilecek ev, aynı zamanda kamusal alandan ayrılmış özel bir alan niteliğindedir. Sanat tarihinde yaygın olan mahremiyet olgusu, kadınlık, cinsellik, çıplaklık gibi kavramların yanı sıra mekânı da içeren bağlamlarda kendini göstermiştir. Sanat tarihi boyunca kadın olgusu çoğu kez onun kutsallığı ve cinselliği açısından ele alınmıştır. Özel hayatın gizliliği kavramını sosyal ve hukuki alanda dokunulmazlık ve güvenlik çerçevesinde tanımlarken, sanat akımları bu alanı bir sergileme nesnesi haline getirir ve özel bir alanı sergilerken mahremiyetin çağrıştırılıp uyandırılmayacağı sorusu burada üzerinde düşünülmesi ve sorgulanması gereken en önemli sorulardan biri olmaktadır. Rönesans'a hakim olan dini resimlerin yanı sıra kadın bedeni ve cinselliği, mitolojik resimler aracılığıyla sanatçılar tarafından yaygın bir şekilde kullanılmış ve arz talep ilişkisi bu bağlamda sürekli yenilenmiştir. Cinsellik içeren resim, günlük yaşamda kabul edilemez durumlar olarak görülen mahremiyetin ifşası, çıplaklık ve erotizm, mitik figürlerin ruhsal varlığı sayesinde kabul edilebilir durumlar haline gelmiştir. Neoklasik akımın en önemli sanatçılarından biri olan Jean Auguste Dominique Ingres, mitolojik, dini ve tarihi tabloları ve portre resimleriyle sanat tarihinin en önemli sanatçılarından biridir. Kendisini bir resim ustası olarak tanımlayan Ingres, Doğu'nun mistik yapısından etkilenerek kadınları ve kadının mahrem alanlarını vurgulayan çalışmalarıyla tanınmaktadır. Ingres resimlerine hakim olan güzellik dürtüsü kadın bedeni tarafından desteklenirken bu bedenlere cinsel anlamlar yüklenmiştir. Ayrıca dönemin sanat ve edebiyatını da etkileyen Oryantalizm, Doğu'nun hiç görmedikleri mistik dünyasından beslenen sanatçıların eserlerinde fantastik bir araç olmuştur. Sanatsal üretimin mahremiyetten beslendiği çoğu eserde gözlemlenmiştir; bu nedenle bir sanatçının yarattığı eser türü öncelikle kendi özel dünyasından gelir. Tarih boyunca sanat, öncelikle dönemin siyasi, sosyal ve ekonomik koşullarıyla ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda sanatsal ifade, bu farklı koşullar tarafından

şekillendirilirken aynı zamanda etkileme, değiştirme veya yeni genel tutumlar yaratma gücüne de sahipti. Bunun nedeni, reklamlar, çizgi filmler ve filmler gibi popüler kültür nesnelerinin, mesajlarını iletmek için Oryantalizmden güçlü bir şekilde yararlanarak Oryantalist görüşü pekiştirmesidir. Tüm oryantal temalar arasında, doğulu kadınların egzotik tasvirleri tartışmalı bir şekilde farklıdır ve kurgulanmış, insanlıktan çıkarılmış doğunun en çıplak ve açık tasvirleridir. Mahrem mekanlar elbetteki yalnızca Doğu medeniyetine ait yaşam ve paylaşım alanları değildi ancak bu medeniyeti bu derece merak unsuru haline getirmelerinde katkıları büyüktü.

Resim 5.1. John Frederick Lewis, “The Harem- Harem, 1860

Kaynakça: (17.02.2023) tarihinde

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Lewis_Harem.jpg adresinden alınmıştır.

Lewis'in resmi, elbiseli bir kadının padişahın bakışlarından kaçman anlık kırılmasını sunuyor. Huzursuz antiloplar ve izleyiciye bakan parlak renkli meyvelerle, tabak, Francis Bacon'ın Binbir Gece Masalları'nın sayfalarından koparılmış gibi görünüyor. Bu çalışmanın gösterdiği gibi, bu alanlarda var olan hiyerarşiye odaklanıyoruz. Gözlerimiz hemen

hanımefendi ve genç kadına çekiliyor. Kıvrımlı omuzlarından sarkan siyah cüppeleri vardır ve hatta onları çıkarmak isteyebilirler. Kambur omuzlarından sarkan siyah cüppeleri var ve belki de onları çıkarmak bile istiyorlar. Cariyenin örtüsünü açan siyahi adam bir köleydi ve Osmanlı döneminde kölelerin hiyerarşinin en altında yer aldığı ve genellikle hadım oldukları varsayılır.

Resim 5.2. Jean-Auguste-Dominique , “The Turkish Bath-Türk Hamamı”, 1862

Kaynakça:(8Şubat2023)tarihinde<http://celinesymbiosis.blogspot.com/2021/01/oryantalizm-ve-turk-hamamlar.html> adresinden alınmıştır.

Kadınlar hamamının en önemli ressamlarından Jean Auguste Dominique Ingres, Le Bain Turc (Türk Hamamı) adlı tablosunu uzun bir hazırlık sürecinden sonra 1862 yılında 83 yaşında bitirmiştir. Ingres, Doğu'yu hiç ziyaret etmemiş olmasına rağmen, bu eseri oluşturmak için birçok farklı görsel ve edebi kaynaktan ilham almıştır. Ancak birçok tarihçi, Ingres'in yaptığı bu tablonun aslında gerçek bir Türk hamamını tasvir etmediğini iddia etmiştir. Ingres, 1859'da Napolyon'un emriyle Türk hamamını resmetti, ancak Napolyon'un karısını üzdüğü için 1860'ta kendisine iade edildi.

NOT: Bu ön baskı, hakem/bilirkişi tarafından onaylanmamış yeni araştırmaları bildirir ve bu alanda birden fazla uzmana danışılmadan kaynak bilgi olarak kullanılmamalıdır.

Resim 5.3. Ludwig Deutsch, “The Morning Prayer – Sabah Namazı, 1906

Kaynakça:(16.02.2023)tarihinde<https://www.sothebys.com/en/buy/auction/2019/important-works-from-the-najd-collection/ludwig-deutsch-the-morning-prayer> adresinden alınmıştır.

Sabah Namazı, Müslüman dünyasının ayinlerinin ve dininin güçlü ve asil bir çağrışımdır. Bir adam yüzünü Mekke'de Kabe'ye dönük dualı tefekkürü kaptırmıştır. Figür pelerinini, ayakkabılarını ve bastonunu atarak raka'ah veya namaz sırasının ilk ayakta tekbir pozisyonunu almıştır. Bir mina-khani çiçeği ve kafes tasarımının yanı sıra çok çeşitli doku ve yüzeylere sahip kuzeybatı İnan Kürt halısının ayrıntılı tasviri, Deutsch'un hassasiyetini yansıtıyor. Deutsch, 1880'de Kahire'de açılan İslam Eserleri Müzesi'nde, bu eserdekine benzer, üzerinde Kûfi yazıtlar bulunan bir Memlûk su testisi görmüş olabilir. Oryantalist

ressamların önde gelenlerinden biri olmasına rağmen Ludwig Deutsch'un hayatı hakkında çok az Őey biliniyor. 1878'de Paris'e yerleşti ve ressam Jean-Paul Laurens (1838-1921) ile çalıştı. Sabah Duası, Deutsch'un İşlam dünyasına olan hayranlığını ve onun kùltürünü anlama ve yakalama arzusunu, kusursuz kompozisyon kullanımına tanıklık ederek ayrıntılı olarak gösteriyor.

SONUÇ

Edward Said'in Oryantalizm'inin 1978'de yayımlanmasından bu yana, birçok akademik söylem, Batı'nın Orta Doğu, Asya ve Kuzey Afrika'daki toplumlara karşı genel patronluk taslayan tavrına atıfta bulunmak için "Oryantalizm" terimini kullanmaya başladı. 19. yüzyılda, günümüz Türkiye'sini, Yunanistan'ı, Orta Doğu'yu ve Kuzey Afrika'yı kapsayan Doğu, Avrupa sanatında, özellikle de akademik resimde popüler ve yerleşmiş konular haline geldi. Orta Doğu ve Kuzey Afrika'nın sömürgeleştirilmesi, Yakın ve Yakın Doğu'ya Batılı gezginlerin artması ve Romantizmin yükselişi, Avrupa topluluklarında, özellikle İngiliz ve Fransız sanatçılar arasında Doğulu yaşam biçimlerine olan ilgiyi artırdı. Oryantalist sanat ve resim, Doğu mitini araştırdı ve egzotik, tuhaf ve gizemli olan Batılı olmayan kùltürlerin Şehvetli, erotik ve basmakalıp yönlerine odaklanarak yanıt verdi. Őarkiyatçılık, Avrupa'nın Doğu hayallerini ve fantezilerini görsel güç aracılığıyla yeniden üreterek, insanların tembel ve Őımartılmıř, ahlak ve nezaketten yoksun, kadınların ise egzotik ve Şehvetli olarak görüldüğu yanlış ve aşırı basitleştirilmiş bir Doğu imajı yarattı. Çünkü reklamlar, çizgi filmler ve filmler gibi popüler kùltür nesnelere, mesajlarını iletmek için Oryantalizmi yoğun bir Şekilde kullanarak Oryantalist görüşü pekiştirmektedir. Tüm Doğulu konular arasında, Doğulu kadınların egzotik tasvirleri muhtemelen en çıplak ve hayali, insanlıktan çıkarılmış bir yönelimin tasvirleridir. Doğu'nun gizemli dünyasının sürekli bir merak unsuru yaratması, sanatçılarını sadece egzotik ve Şehvetli kadın figürleri ile yıkanma veya harem sahnelerini değil, Doğu'ya ait iç ve dış mekanları da resmetmeye ve tuvallerine aktarmaya yönelmiştir. Batı uygarlıklarının bile hayrete düştüğu dini ayinler ve mahrem mekanlar elbette Doğu medeniyetine ait sadece yaşam ve topluluk mekanları değildi, bu medeniyetin bir merak haline gelmesinde büyük katkıları oldu.

KAYNAKÇA VE NOTLAR

- Çaycı, A. (2018). *Oryantalizm Oksidentalizm ve Sanat*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Önkal, A., & Bozkurt, N. (2008). İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/cami#1-dini-ve-sosyokulturel-tarihi> adresinden alındı
- (2019). Britanya müzesi: <https://blog.britishmuseum.org/an-introduction-to-orientalist-painting/> adresinden alındı
- (2023). Şubat 2, 2023 tarihinde Kultur Pool: <http://www.kulturpool.at/display/smartworks/Interieur+-+Malerei> adresinden alındı
- (2023). Sartle: <https://www.sartle.com/artwork/the-carpet-merchant-jean-leon-gerome> adresinden alındı
- Adanır, E. Ö., & İleri, B. (2013). Oryantalist Resimde Türk Halıları. *Yedi: Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, s. 71-80.
- D., A. (2016, Ocak 25). 2022 tarihinde WideWalls: <https://www.widewalls.ch/magazine/oriental-art-orientaism> adresinden alındı
- Emiroğlu, F. (2018). Eylül 2022 tarihinde İlim ve Medeniyet: https://www.ilimvemedenyet.com/oryantalizm-nedir-kokeni-ve-tarihsel-gelisimi.html#_ftn3 adresinden alındı
- Eyice, S. (2008). İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/cami#2-mimari-tarihi> adresinden alındı
- Güç, A. (2003). İslam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/mabed> adresinden alındı
- Germaner, S. (2013). Tablolarda Düşlenen Doğu. *Oryantalizmin 1001 Yüzü* (s. 75-81). içinde İstanbul: Sakıp Sabancı Müzesi.
- Germaner, S., & İnankur, Z. (1989). *Oryantalizm ve Türkiye*. içinde Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Sanat Yayınları.

- Germaner, S., & İnankur, Z. (2008). *Oryantalistlerin İstanbul' u*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Hacıbekiroğlu, Ö. (2021). 18 ve 19. Yüzyıl Batı Sanatında Oryantalist Etkiler.
- Hugo, V. (1829). *Les Orientales*.
- Ismailinejad, Z. S. (2015). Orientalist Paintings and said Orientalism. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, s. 68-81.
- Karaalıoğlu, O., & Yılmaz, A. (2021). İç Mekan Resminde Yatak teması Ve Kadın Bedeniyle İlişkisi Kapsamında Mahremiyet Olgusu. *Tykhe Sanat Ve Tasarım Dergisi*, s. 8-26.
- Lukács, A. (2023). Mahremiyet Nedir ? Tarihçesi Ve Tanımı. *Szeged Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilgiler Fakültesi İş Hukuku Bölümü*, s. 256-265.
- Meagher, J. (2004, Ekim). 2021 tarihinde Metropolitan Müzesi: https://www.metmuseum.org/toah/hd/euor/hd_euor.htm adresinden alındı
- Mualla Anhegger Eyüpoğlu. (1986). *Topkapı Sarayı' nda Padişah Evi*. İstanbul: Sandoz Kültür Yayınları.
- Naskali, E. G. (2013). Avrupa' da şarkiyat. *Oryantalizmin 1001 Yüzü* (s. 31). içinde İstanbul: Sakıp Sabancı Müzesi.
- Reis, O. (2007). Oryantalizm. *Türkiye Diyanet Vakfı İşlam Ansiklopedisi*, s. 428-437. Türkiye Diyanet Vakfı İşlam Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/oryantalizm> adresinden alındı
- Said, E. (2021). *şarkiyatçılık*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Thomas, M. c. (2022). Britannica: <https://www.britannica.com/science/Orientalism-cultural-field-of-study> adresinden alındı
- Wolf, G. J. (2023). Lexikus: <http://www.lexikus.de/bibliothek/Probleme-des-Interieurbildes> adresinden alındı

NOT: Bu ön baskı, hakem/bilirkişi tarafından onaylanmamış yeni araştırmaları bildirir ve bu alanda birden fazla uzmana danışılmadan kaynak bilgi olarak kullanılmamalıdır.

Yaşar, A. (2005). Osmanlı Şehir Mekanları: Kahvehane Literatürü. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 238-240.

Preprint